

Slovenski dom

Štev. 193.

V Ljubljani, petek 25. avgusta 1939

Leto VI

Sporazum s Hrvati je bil včeraj podpisan

Predsednik vlade Cvetković in dr. Maček sta včeraj imela zadnje posvete, nakar je knez namestnik sporazum odobril

Brdo, 24. avgusta. (Uradno.) Nj. kr. Vis. knez namestnik je sprejel danes, dne 24. avgusta, v skupni avdijenci predsednika kraljevske vlade g. Dragiša Cvetkovića in g. dr. Vladka Mačka, predsednika HSS in SDK koalicijske, ki sta mu ob tej priliki obrazložila svoje predloge za ureditev hrvaškega vprašanja. Nj. kr. Vis. knez namestnik je v soglasnosti s kraljevskimi namestniki sprejel predložene predloge v pogledu ureditve tega vprašanja.

Bled, 25. avgusta.

Kakor je naš list že včeraj javil, sta se dopoldne pripeljala na Bled predsednik vlade Dragiša Cvetković in predsednik HSS dr. Vladko Maček. Njun prihod je pomenil, da so pogajanja za sporazum s Hrvati rodila uspeh in da je treba pričakovati le še končnega podpisa.

Predsednik vlade Dragiša Cvetković in dr. Vladko Maček sta se nastanila v hotelu »Toplice« in takoj sprejela trumo časnika, med katerimi je bilo veliko število tudi inozemskih. Cvetković in dr. Maček sta se sprehajala nekaj časa po Bledu, nato pa se poslovila ter se je dr. Maček z dr. Šubašičem in dr. Šutejem, kateri je medtem prispel iz Sarajeva, odpeljal na otok, kjer si je ogledal romarsko cerkvico. Opoldne je predsednik vlade priredil gostom kosilo, katerega so se udeležili predsednik vlade Dragiša Cvetković, dr. Vladko Maček, dr. Juraj Šutej, dr. Šubašič, ministri Tomič in Altiparmaković, profesorji-strokovnjaki, ki so stilizirali sporazum, šef Osrednjega tiskovnega urada in zastopniki večjih jugoslovanskih listov.

Popoldne sta se predsednik vlade Dragiša Cvetković in dr. Vladko Maček odpeljala na Brdo, kjer ju je sprejel v avdijenco knez namestnik Pavle. Po vrnitvi z Brda je dal predsednik vlade Dragiša Cvetković časnika naslednjo izjavo:

»Sporazum je dosežen, in kakor je bilo objavljeno, je kraljevo namestništvo sprejelo predloge. Zato je moja misija v celoti uspešno zaključena. Verujem, da bo sporazum soglasno sprejet in da bo v celoti odstranil poostrene položaje med Zagrebom in Belgradom in jih v celoti popolnoma rešil.«

Roosevelt se je obrnil tudi na Mosciškega in Hitlerja:

Nepriistransko razsodišče naj reši spor

Washington, 25. avgusta. o. Snoči je predsednik Združenih držav Roosevelt poslal Hitlerju in Mosciškemu apel, v katerem pozivlja oba državnika k delu za ohranitev miru v Evropi. V tej spomenici navaja Roosevelt, da je vsa ameriška država proti vsaki akciji, ki bi mogla privedi do svetovne vojne, v kateri bi trpele tudi druge države. V besedilu svojega apela na Hitlerja predlaga Roosevelt za pomirjenje obeh taborov sledeče:

1. Pričela naj bi se neposredna pogajanja.
2. Obe stranki naj se podvržeta

nepriistranski razsodi, v katero bosta imeli obe zaupanje.

3. Obe državi naj sprejmeta izid tega posvetovalja, v katerem naj bosta sodelovali enakovredni ameriški državljani iz republike, ki je popolnoma prosta in ni v nikakršni zvezi ne z Nemčijo niti s Poljsko.

Nadalje pravi Roosevelt: »Jaz apeliram v svojem imenu in v imenu Združenih držav ter v imenu vseh narodov, ki ljubijo mir, da sprejmete eno od teh nasvetov, v katerih je mogoče, da pride do mirne rešitve.«

Washington, 25. avgusta. o. Slišno brzojavko je poslal predsednik Združenih držav Roosevelt tudi poljskemu predsedniku Mosciškemu, v kateri ga prosi, da sprejme njegove predloge in mu zagotavlja, da bo v tem primeru uživala Poljska vse simpatije ameriških državljanov. Nadalje apelira nanj, da se vzdrži vsake pozitivne akcije, ki bi privedla do evropskega pokolja.

Privatni tajnik Roosevelta je dal izjavo časnika, da niti prezident niti kateri drugi član ameriške vlade ni pripravljen posredovati v teh pogajanjih. Nadalje pravi, da Rooseveltov predlog ne pomeni drugi München.

Cvetković odpotoval v Belgrad

Bled, 25. avgusta. Davi ob 8 so se odpeljali z avtomobilom v Ljubljano predsednik vlade in notranji minister Dragiša Cvetković, minister za p. t. t. Jovan Altiparmaković in trgovinski minister Jevrem Tomič. Z ljubljanskega letališča so ob 9 dopoldne odpotovali v Belgrad.

Punčec premagal Bromwich-a

Brooklyn (Massachusetts), 24. avgusta. AA. Havas: V mednarodnem finalu za Davisov pokal je Avstralec Quist zmagal nad Jugoslovancem Mitičem s 6:0, 6:3, jugoslovanski prvi Punčec je pa premagal Avstralec Bromwich-a s 6:2, 8:6, 0:6, 6:2, Po prvem dnevu je rezultat med Avstralijo in Jugoslavijo 1:1.

Japonski vojni minister bo odstopil

Tokio, 25. avgusta. o. V dobro poučenih krogih mislijo, da je po sklenitvi nemško-sovjetskega pakta odstop vojnega ministra generala Magakija tako rekoč neizogiben, ker vidi v tukajšnjih krogih v omenjenem paktu resen udarec za protikominterni pakt. Vprašanje je, ali bo odstop vojnega ministra potegnil za seboj vso vlado. O tem se še nič ne ve, vendar mislijo v političnih krogih, da gre za razvoj dogodkov v tej smeri.

Predsednik vlade Hirunuma je bil izjavil, da Japonska vlada o pogajanjih med Rusijo in Nemčijo ni bila nič obveščena.

Madžarska mora ostati nevtralna

Budimpešta, 25. avgusta. AA. Havas: Dolžnost Madžarske v vojni, ki bi počela med prijateljskimi državama Nemčijo in Poljsko, bi mogla obstajati v tem, da ostane nevtralna — piše snoči »Esti Kurir«. Liberalni list meni, da je potrebno ponoviti to naravno rešitev zaradi namere strelastih krizev, ki so jo objavili v svojem listu, da bodo defilirali pred italijanskim in nemškim poslanstvom v proslavitev podpisa nemško-sovjetskega pakta.

Za Nemčijo sta Chamberlainov in Halifaxov govor „puhle čenče“

Berlin, 24. avgusta. AA. DNB. Chamberlainova in Halifaxova izjava sta napravili v berlinskih političnih krogih absolutno negativen vtis. Tu podarjajo, da predstavljata ti izjavi ponavljanje praznih in puhlih, že več mesecev starih fraz, da bi delali propagando in da bi svetovna javnost pozabila na odgovornost Velike Britanije za poostre položaja. Chamberlain in Halifax nista pokazala nobenega razumevanja za nemške pravice in sta s svojim pomanjkanjem tega razumevanja dala poguma Poljski, da vztraja pri svojem izzivalnem in nespravljivem stališču nasproti Nemčiji. I Chamberlain in Halifax nadaljujeta torej vlogo, ki sta jo igrala ves čas nemško-poljske napetosti in ki ji gre krivda za sedanjí položaj. Halifax in Chamberlain sta šla celo tako daleč, da dvomit v točnosti nemških informacij o poljskem terorju, kar naj očitno služi za potuho poljskemu nasilju. London naj ve, da Nemce na Poljskem

zatirajo na najbrutalnejši način in da je Nemčija nemo šla leta in leta preko tega v upanju, da se bo nemško-poljski sporazum iz leta 1934 končal tako, da bo Poljska spremenila svoje stališče. Angleži so že tolikokrat izrekli mnenje, da bodo Poljaki izrabili dogovor iz leta 1934 za to, da bodo likvidirali nemško narodnost na Poljskem. Chamberlain in Halifax sta dajala potuho poljskemu šovinizmu s tem, da sta se sklicevala na kampanjo nemškega tiska proti Poljski. Če Anglija grozi z vojno, popolnoma dobro ve, da Nemčija ne ogroža Anglije in da hoče Anglija vojno zgolj za to, da reši in ovekoveči versajske krivice. Če hoče Anglija prevzeti odgovornost za vojno, je to njena stvar, toda preneha naj že jadikovati zaradi tragičnih posledic svojih lastnih dejanj, sklenjenih s popolnim premislekom in z odklanjanjem vseh možnosti sporazuma. ne oziraje se na krivice, ki se dan za dnem dogajajo.

Kakor leta 1914...

Generali v Berlinu sklepajo, diplomati pospravljajo kovčke

Berlin, 25. avgusta. o. Ves Berlin pričakuje z napetostjo sklepa vojaške koference, ki se je vršila snoči. Po vsem mestu vlada nemir kot leta 1914, ko so pričakovali vojno napoved. Vse mesto se mrzlično utrjuje in je videti po večjih poslopjih na strehah protivojnih topov. Tuji državljani se pripravljajo na odhod, domačini pa zapuščajo Berlin in se podajajo v manjša mesta, kjer ni pričakovati nobenega napada.

Angleški veleposlanik v Berlinu se tudi pripravlja na odhod. V poslaništvu skrbno zbira vse listine in arhive in jih spravljajo v zaboje. Zdi se, da bo angleški veleposlanik z vsem osebjem takoj zapustil Berlin, čim se bo pokazala prva iskra vojne.

Poljska se bo branila do zadnje kaplje krvi

Angleži zavračajo nemške obtožbe o izzivanju Poljske

Berlin, 25. avgusta. o. Nemške radijske postaje so snoči objavljale, da je Poljska poslala dve diviziji svojih motoriziranih čet na mejo svobodnega mesta Gdansk in da je od juha in zahoda že zaprla ozemlje svobodnega mesta. Radijske postaje so v poročilih seveda poudarile, da je s tem Gdanske odrezan in ogrožen. To bi bila neposredna vojna grožnja od strani Poljske. Toda Gdansk se bo z nemško pomočjo uprl slehernemu napadu na svoje ozemlje. Obenem govore nemške postaje o stalnem preganjanju Nemcev na Poljskem, ter o zločinah, ki jih izvršujejo nad Nemci poljski vojaki. Rečeno je bilo celo, da so Poljaki poklicali tudi ženske in otroke, ki morajo kopati strelske jame. Banke v Vzhodni Galiciji so baje poslale ves svoj denar in vse vrednostne papirje v Varšavo. To smatrajo v Nemčiji kot znak, da se Poljska ne čuti več sigurno.

Poljske oblasti odločno zanikajo vse obdolžitve nemških radijskih postaj in pravijo, da so njihove čete pripravljene le na to, da bodo preprečile vsak napad sovražnika.

Tudi londonska radijska postaja se je snoči bavila z nemškimi vestmi o preganjanju Nemcev na Poljskem. Nemci skušajo dopovedati tudi to, da Poljska z vojsko ogroža Gdansk. To ne drži, pač pa je res, da ima Nemčija zbranih ob vsej poljski meji skoraj dva milijona vojakov, ki ogrožajo poljsko varnost. Ni čudno, če Poljska pošilja vojsko na ogrožena mesta, da se upre napadu. Nemško govoričenje o ogroženju s strani Poljske in o preganjanju Nemcev je popolnoma enako nemškemu napadom, ki so jih časopisi prinašali na češkoslovaško zaradi sudetskih Nemcev. Ta taktika pa sedaj pri Angležih ne bo imela pričakovanega učinka.

Sklep glede vojne s Poljsko že gotov?

Berlin, 25. avgusta. o. Diplomatski krogi omenjajo glede Chamberlainovega govora, da je nesoglasje med Nemčijo in Anglijo nepremostljivo, glede pogajanj med Poljsko in Nemčijo pa pravijo, da je to sedaj prepozno.

sega s svojim paktom s Sovjetsko Rusijo to, da Rusija ne bo pomagala Poljski v nobenem primeru z dobavljanjem vojnega materiala. Tuji opazovalci pa so mnenja, da ravno zato, ker bo stala Poljska sama brez materialne pomoči Rusije, hoče Nemčija izvesti svoj načrt za vsako ceno. Kljub temu pa smatrajo, da še ni zamujen čas, v katerem bi se mogel doseči mir.

Dalje Roosevelt v spomenici poudarja, da ameriški narod, ki ga sestavljajo številne narodnosti, večkrat morda ne more razumeti sporov med evropskimi narodi, toda zelo dobro ve, da tudi majhni narodi smejo upravičeno zahtevati svojo narodno samostojnost. Če bodo močnejši skušali zavladati nad slabejšimi, tedaj to ne vodi samo do vojne, temveč tudi do podjarmljenja premaganih. Vladi Italije in Združenih ameriških držav bi se mogli zdaj posvetiti resničnim krščanskim ciljem miru.

Končno Roosevelt omenja svojo zadnjo poslanico, ki jo je bil objavil letos 14. aprila, ter naproša italijansko vlado, da v smislu načel, ki jih je vedno zastopala, stavi predlog za mirno

Roosevelt je zaprosil italijanskega kralja za posredovanje

V svoji spomenici pravi, da imajo mali narodi popolno pravico do svojega obstoja

Washington, 25. avgusta. m. V svoji poslanici, ki jo je predsednik Združenih ameriških držav, Roosevelt poslal italijanskemu kralju, pravi med drugim:

»Jaz in ameriški narod sva prepričana, da imata Vaše Veličanstvo ter italijanska vlada možnost, da zastavi ves svoj vpliv proti morebitni vojni. V splošni vojni bodo vsi narodi, brez ozira na to, če se bodo udeležili vojne ali pa ostali nevtralni in ne glede na to, ali bodo zmagovalci ali pa premaganci, pretrpeli strašno gorje.

Dalje Roosevelt v spomenici poudarja, da ameriški narod, ki ga sestavljajo številne narodnosti, večkrat morda ne more razumeti sporov med evropskimi narodi, toda zelo dobro ve, da tudi majhni narodi smejo upravičeno zahtevati svojo narodno samostojnost. Če bodo močnejši skušali zavladati nad slabejšimi, tedaj to ne vodi samo do vojne, temveč tudi do podjarmljenja premaganih. Vladi Italije in Združenih ameriških držav bi se mogli zdaj posvetiti resničnim krščanskim ciljem miru.

Končno Roosevelt omenja svojo zadnjo poslanico, ki jo je bil objavil letos 14. aprila, ter naproša italijansko vlado, da v smislu načel, ki jih je vedno zastopala, stavi predlog za mirno

London, 25. avgusta. m. Dobro poučeni londonski krogi so prepričani, da bo poziv predsednika Roosevelta, ki ga je naslovil na italijanskega kralja, naletel na naklonjenost pri italijanski vladi. Isti krogi zatrjujejo, da ima predsednik italijanske vlade, Mussolini, že pripravljen načrt za posredovanje za mirno rešitev gđanskega vprašanja in prenehanje napetosti v Evropi sploh. Čeprav angleški krogi s tem posredovanjem računajo, so vendar precej zaskrbljeni glede mirne rešitve nastalih konfliktov. Po zadnjih poročilih je nevarnost pred vrati ter se vsak trenutek morejo pričakovati v zvezi z Gdanskim novimi koraki. Poročila, ki prihajajo iz Varšave, pravijo, da poljska vlada ne misli popuščati in da bo ostala dosledna svojim danim izjavam ter da bo vsak poskus priključitve Gdanskega nemškemu rajhu smatrala za vojno napoved.

Preko londonskega radia so napovedovalci ponovi spet dajali navodila prebivalstvu, kako naj postopa, če pride do napadov iz zraka. Prav tako je tudi minister za civilno obrambo prebivalstva svetoval tistim, ki odhajajo iz Londona za dalj časa, naj vzamejo s seboj protinilnske

Po glasovanju o izrednem zakonu, ki ga je snoči podpisal tudi že kralj, so bile seje odložene za sedem dni. Predsednik vlade Chamberlain pa je izjavil, da bo parlament sklican po potrebi v najkrajšem času. Vsi ministri in poslanci so ostali v Londonu.

Pariz, 25. avgusta. m. Vsi pariški krogi pripisujejo posebno važnost poslanici, ki jo je naslovil Roosevelt na italijanskega kralja, ter jo tolmačijo na ta način, da se je predsednik USA Roosevelt zato obrnil neposredno na italijanskega kralja, ker predsednik vlade Mussolini še do danes ni odgovoril na ono poslanico, ki jo je Roosevelt naslovil nanj 14. aprila. Pariški krogi zatrjujejo, da je Roosevelt prepričan, da italijanski narod želi miru in da je krona simbol italijanske narodne zavednosti. Dejstvo, da v svoji poslanici Roosevelt sploh ne omenja nemškega rajha, tolmačijo na ta način, da predsednik Roosevelt smatra, da bi vsa neposredna prizadevanja v tej smeri ostala brezuspešna. Mirovno akcijo predsednika Roosevelta pariški krogi spravljajo v zvezo z daljšimi razgovori, ki jih je imel francoski veleposlanik v Rimu, Francois Poncet, z italijanskim zunanjim ministrom grofom Ciano. Po teh razgovorih je grof Ciano tak

Sv. oče roti narode, naj se sporazumejo

Vatikan 24. avg. Nocoj ob 7 je po radiu govoril Evropi in vsemu krščanskemu svetu sv. Oče papež Pij XII. Njegov nagovor je bil kratek, le nekaj minut. Govoril je o velikem neupravičenosti, kot oče, ki v usodni uri opominja. Kot njegova prva papeška poslanica je bil tudi ta njegov nagovor posvečen mirovnemu prizadevanju. Po uvodnem pozdravu je govoril o strahotah vojne, zlasti današnje vojne, ki bi — ako bi do nje prišlo — ne praznenesla ne materam, ne možem, ne mladeničem. Za Evropo

bi bila vojna strašen udarec, za to Evropo, ki je delo krščanske vere in krščanskega genija. Nato je govoril o veličini svobode, ki jo v Kristusovi ljubezni moremo uživati vsi; ta bratska ljubezen mora biti temelj tudi mednarodnega razmerja. In od Boga imamo obljubo, da bodo vsi narodi v tem razmerju mogli uživati tudi svetne dobrine. Zaključil je svoj nagovor z željami »našega očetovskega srca, da bi krščanski narodi našli pot k medsebojnemu razmerju v Kristusovega miru.

Iz govora angleškega zunanjega ministra lorda Halifaxa:

„Prisiljeni smo upreti se nasilni spremembi evropskega zemljevida“

Angleški zunanji minister lord Halifax je imel včeraj v zgornjem domu govor, v katerem je, kakor istočasno predsednik vlade v spodnjem domu, tudi odločno poudarjal, da je Anglija pripravljena izpolniti vse obveznosti, ki jih je prevzela glede Poljske in nekaterih drugih držav. Izrazil pa je upanje, da teh obveznosti ne bo treba izvajati, kajti pričrpan je, da bodo pozivi svetlega očeta Pija XII., predsednika USA Roosevelta in belgijskega kralja k miru, rodili uspeh. Glede Poljske je dejal, da se je še vedno pripravljena pogajati z Nemčijo, toda samo pod tem pogojem, da Nemčija ne bi nastopila spet z grožnjami in ji že vnaprej odrekala njenih pravic. O sovjetsko-nemški nenapadalni pogodbi pravi, da ga je ruska vlada s tem, da je to pogodbo podpisala, zelo razočarala zaradi svojega neoljalnega postopanja. Toda Poljska zaradi te pogodbe ne bo spremenila svojega dosedanjega odločnega stališča in bo tudi v bodoče prav tako nepopustljiva kot do zdaj. Angleška vlada je to tudi Hitlerju sporočila. Anglija ne namerava Nemčije napasti, pač pa želi z njo sodelovati, kakor je to že nešteto povedala.

Zivljenje vseh narodov je odvisno od medsebojnega razmerja do drugih držav, ki se ustvarja v danem trenutku. Britanski narod je zmerom žutil, da je poklican upreti se gospodstvu katerega naroda nad drugim v Evropi in si je prizadeval, da se povsod uredi razmerje kar najbolje. Zato smo sklenili zastaviti ves svoj trud v tej smeri in zato smo tudi dali poročila nekaterim državam. Naposled smo skupno s Francijo uvedli

akcije, da se pogovorimo s Sovjetsko Rusijo, toda ta pogajanja so krenila brez naše krivde v popolnoma drugo smer. Ali razvoj dogodkov ne bo prav nič vplival na obveznosti, ki jih je britanska vlada dala Poljski in drugim državam.

Če se nemška politika, je rekel dalje Halifax, more obrniti v smer zaupanja in dobre volje ter urediti vseh nesoglasij v medsebojnih pogajanjih, to je, če ne temelji na ideji, da se imajo vsa nesoglasja likvidirati samo s silo, ne zahtevamo ničesar drugega kakor to, kar smo že tolikokrat ponovili, da namreč sodelujemo z Nemčijo in da ji pomagamo, da premaga vse svoje težkobe skupaj z našimi lastnimi problemi in odprtimi svetovnimi vprašanji, ki jih je treba urediti. Če se pa želi odstraniti nesoglasje med Nemčijo in Veliko Britanijo, se mora vzpostaviti varnost v Evropi. Zato čutimo, da smo poklicani upreti se vsaki nasilni spremembi evropskega zemljevida. Nekateri mislijo, da usoda evropskih narodov ni združena z našo, toda ti pozabljajo, da prevzemamo velik tveganje, če dovolimo, da narodi izgube svobodo, kajti tedaj bodo propadla tudi načela naše svobode in bo tudi naša neodvisnost ogrožena. Mi smo ustvarili družbo, katere vpliv je bil čvrst v vseh krajih sveta; to našo pridobitev moramo tudi braniti.

Lord Halifax je končal z besedami, da je prepričan, da bo ves britanski narod in z njim ves svet odobril v teh usodnih trenutkih zadržanje britanske vlade.

Vsepovsod se zbirajo vojske...

Neprestani spopadi na poljsko-nemški meji

Varšava, 25. avgusta. o. Poljska vlada je izdala na včerajšnji seji obsežne varnostne ukrepe. Najprej je javnost izvedela, da so poklicani novi trije letniki rezervistov, pozneje pa se je razširila vest, da so v poklicanih vsi rezervisti in pomožna osebja do 50. leta starosti. S tem je poljska vojska pripravljena na vsako morebitnost, da ne bi bila neugodno presenečena z nemške strani.

Mobilizacija je bila izpeljana na dostojanstven in miren način. Nikjer ni bilo videti plakatov, ki objavlja mobilizacijo, temveč so dobili vsi rezervisti pozive posamično. Poljsko časopisje ne napada Nemčije v takem tonu, kakor napada nemško časopisje Poljsko. Vse povsod se kaže neverjetna disciplina in red. Rezervisti hite v svoje vojašnice. Časopisi objavljajo dolge članke, v katerih pravijo, da se Poljska bori za svojo pravico. Nek list je princel na prvi strani sledeč poziv: Vsek na svoje mesto in Bog je z nami!

Berlin, 25. avgusta. o. Mobilizacija je tudi v Nemčiji že končana. Izvedena je bila spretno, da ni bilo videti v mestih vrvenja, kakor bi ga človek za tak čas pričakoval. Vlada je dala zaseči vsa prometna vozila, s katerimi odvažajo nemško vojaštvo na francosko in poljsko mejo. Francozi so opazili, da so prišli močni oddelki nemške vojske v Siegfriedovo linijo pri Badenu in Trierju. Tudi na belgijski meji so nemške čete očajene. Na poljski meji so vse točke zasedene. Mnogo vojaštva je bilo odpeljanega iz Stajerske na slovaško-poljsko mejo. Računajo, da ima Nemčija pod orožjem že čez tri milijone ljudi.

Pariz, 25. avgusta. o. Francoska vlada je vpoklicala 700.000 rezervistov na podlagi sklepa, ki ga je včeraj izdal obrambni svet. Rezervisti se vozijo delno z železnico, delno pa z avtomobili, ki jih je dala zapleniti vlada. Tako je vlada porabila večji del omnibusov, ki so vzdrževali promet na pariških ulicah. Maginolova črta je polno zasedena in je tako Francija s te strani obvarovana pred slehernim presenečenjem. Prav tako so bili vpoklicani rezervisti za letalstvo in mornarico, zlasti pa specialisti vseh vrst orožja.

Podobne varnostne ukrepe so izdale tudi druge nevtralne države. Belgijska vlada je preključila vse dopuste svojega vojaštva, Holandska je poklicala veliko število rezervistov, Švica pa je večji del svojih čet poslala na nemško in italijansko mejo. Tudi v Italiji so izvršili vse obrambne ukrepe za primer nenadnega izbruha vojne v Evropi. Poročajo namreč, da je dala vlada v prvi vrsti zavarovati vsa pristanišča s posebnimi varnostnimi napravami.

Vzdolž nemško-poljske meje se neprestano odigravajo incidenti, da postaja položaj vedno bolj resen. Tako so pozno sredi emški bombniki preleteli poljsko mejo pri Orlovu, bili pa so prisiljeni, da se vrnejo, ker so streljali protiletalske baterije. Mnogo poljskih državljani so aretirali v Gdansk. Sredi pa je več Nemcev prekorajilo poljsko mejo in so napadli železniško postajo in fittinčno poslopje v Makoszowu v bližini Katowic. Boj med obmejnimi stražami in nemškimi oddelki je trajal dve uri, nakar so bili Nemci prisiljeni, da se umaknejo na svoje ozemlje. Poljski poslanik je bil obveščen od vlade, da naj vloži oster protest v nemškem zunanjem ministrstvu. V vsej Poljski je vojaštvo zasedlo šolska poslopja, katera rabijo za rezerviste, ki so bili včeraj vpoklicani.

Forster - državni poglavar v Gdansk

Gdansk, 25. avgusta. o. Senat svobodnega mesta Gdansk je včeraj razglasil uredbu z zakonsko močjo, po kateri je razglasil ukrajinskega voditelja nacionalno socialistične stranke Forsterja za državnega poglavarja v Gdansk. Odlok pomeni, da združuje odsej Forster v svojih rokah vodstvo stranke in vodstvo izvršne oblasti v Gdansk. S takega mesta prav lahko pokliče Nemčijo, naj vzame v zaščito svobodno mesto Gdansk. Če bi se to zgodilo, potem bi Poljska vkorakala v Gdansk, ker neče dopustiti, da bi se Gdansk priključil k Nemčiji.

Ljubljana od včera do danes

Tudi včeraj popoldne je kazalo, da bomo dobili nevihto, pa se je kljub temu spet zjasnilo in tako ostalo prav do večera. V poznih večernih urah pa se je nebo nanaglooma pooblačilo, okrog desetih pa je že kar začelo rahlo pršeti. Davi je bilo oblačno in kaj naglo se je vsul poletni dež.

Ta je pa res močan!

Včeraj je došel v naše mesto srednje visok, pa že na oko kaj zastaven in močan Hercegovac, ki bo na jesenskem ljubljanskem velesejmu obiskovalcem prikazal svoje umetnije. 28letni hercegovski atlet, ki s svojimi produkcijami živi sebe, ženo in dvoje otrok, je v resnici korenjak. Kar med zobmi lahko skrivi debelo železno palico, zvije v svetle kolezni obroč za vozove ter si kakor kravato zaveže in stisne okrog vratu okroglo železno palico. Tudi do 130 kilogramov teže ročke dviga. Prav gotovo bo na jesenskem ljubljanskem velesejmu med občinstvom vzbudil mnogo zanimanja za svoje res imenitne produkcije.

Spet sede pri radijskih aparatih

Svetovni dogodki so v zadnjih dneh spet močno razgibali naše mesto. Od vseh strani prihajajo novice, povsod slišiš same komentarje, nekateri razlagajo velike spremembe tako, drugi spet drugače, kolikor glav, toliko mnenj. Vsek si razlaga dogodke po svoje in hiti kakor hitro mu šine kakšna nova misel v glavo, prepričevati »svojega bližnjega«, znanca, tovariša ali prijatelja, da je le tisto prav, kar je bil on »poguruntak«. Včasih se tako razvname burna debata, pri kateri se navsezadnje še skregajo. Snovi za pogovor zdaj ne zmanjka, saj slednji dan prinese kaj novega. Najznamenitejši predmet razgovora je zdaj postal »visoka politika«. Stare družine se shajajo in marsikakšna urica gre v izgubo v pogovoru, ki so ga sama uganjanja. Ljudi se je spet lotila ista lakota po novicah, kakor lani meseca septembra. Vse časopise preberbo po kavarnah, vsako, tudi najdrobnejšo vest ti iztaknejo, če je še tako skrita. Tisti, ki imajo čas — nekateri stanovi imajo zdaj še poletne počitnice — presede po ves dan pri radijskih aparatih. Drugi pa porabijo ves svoj prosti čas za to; marsikdo gre jutraj le napol prespan v službo, saj je bil pol noči prebdel pri radijskem aparatu ob lovu na nove vesti. Drugi ležejo ter si za uro, ob kateri posameznika, zanje važna postaja še pozno ponoči oddaja poročila, navijejo in uredijo budilnik. Kar prehaliti ne morejo tistega, ki je bil izumil radio. Drugo jutro pa seveda prihitel v urad z novicami, ki so jih bili ujeli ponoči; brž jih raznese po vseh prostorih in še gorke obesijo svojim prijateljem na ušesa. Zvečer ostajajo čez navadno uro pokonci in navadno ne v kavarni, tam pred polnočjo ni mogoče govoriti tako »neženirano« kakor v gostilni, kjer se jezik po dveh, treh kozarcih nerovno lepo razveže in »ugladi«. Večja ali manjša družba sede okrog mize in se kmalu zaplete v živahno »razmotrivanje«. Večina čaka ure, ko izidejo časopisi. Pričakujejo prvega, pričakujejo drugega: in snovi za razgovor prav do »policijske« ne zmanjka. Včasih se pogovor tako razbohoti, da je treba na vsak način zaviti v kavarno. In marsikakšna ženica doma potarna ali pa se celo ujezi, ko jo mož pritisne domov tako nenavadno pozno. Opoldne je spet prva reč, ko stopijo iz urada, da kupijo popoldnevnik, češ, morda se je pa ta čas že spet zgodilo kaj nepričakovane! In ta pesem zdaj kroži po mestu iz dneva v dan.

Kakor na tekočem traku

Če imajo kaj večno delo brez odmora in počitka, brez zastanka in miru, potem ga imajo prav gotovo v ljubljanski bolnišnici. Nikdar ne nehajo, neprestano prihajajo skozi gostoljubna vrata novi, pomoči potrebni trpniki, vseh stanov, vseh starosti. Brez konca in kraja se odpirajo vrata v uradnem poslopu: eni odhajajo, pa že podajajo kljuko tistim, ki jih je prignala potreba po zdravniški pomoči. Vsake vrste bolniki prihajajo. Nikdar tudi ne zmanjka ponesrečencev.

Včeraj je bila sprejeta služkinja iz Vlahov pri Komendi, Katarina Zormanova, ki je padla z voza ter si nerodno zvila obe roki.

Padel je Anton Lovšin, sin posestnika iz Jurjevcev pri Ribnici; pri padcu si je zlomil roko. Konji so se splašali in planili v beg z vozom, na katerem je sedela žena zidarskega pomočnika iz Podgorice pri Ljubljani, Marija Kralj. S svojim dvehletnim sinčkom Ivanom. Kraljeva in njen sinček sta padla z voza ter se potolkla.

Hudo nesrečo je doživel včeraj pri delu Bosanec Sulejman Melkič, zidarski delavec v Ljubljani; padel je v živo apno in se opekkel tako močno, da so ga morali reševalci prepeljati v ljubljansko bolnišnico.

Padel je ter se potolkel po glavi Milan Pirce, sin sluga v St. Vidu nad Ljubljano.

S šupe je padel Dimec Franc, delavec na Bledu; pri padcu si je zlomil roko.

Kovač pri Kranjski industrijski družbi na Črnučah je pri delu odletel drobec brusilne plošče v oko.

Sadja je na trgu ničkoliko

Zdaj je na trgu prav gotovo glavna sezona za sadje. Vsega je dovolj, hrušk, češpi, jabolk in grozdja. Vse stojnice so polne in zaslužek je prav lep. Gospodinje se pri svojih nakupih, potem ko se oskrbe s potrebno zelenjavo in drugim vsakdanjim živilom, še posebej ustavijo pri stojnicah s sadjem ter kupijo nekoliko približka. Doma sadje lepo operajo in ga postavijo po kosilu na mizo ali pa ga razleže h kruhu; pa tudi kompot napravijo. Zdaj se takale jed po kosilu kar pošteno prileže. Zadnje čase iz leta v leto naš sadni trg bolj številno obiskujejo hrvaški sadni prodajalci, ki zvožijo v Ljubljano izredne množine sadja. Na Hrvaškem je tega dovolj, zato sadje tudi lahko prodajajo po prav nizkih cenah. Seveda to domačim prodajalcem, ki ne razpolagajo s tako izdatnimi količinami, ni nič kaj povšeči. Konkurenca je konkurenca in samo pridi zaslužek. Gospodinje pa so vselej, saj dobe sadje cenejše; denar je dandanašnji velika dobrina in vsak dinar, ki ga človek lahko prihrani, pride prav. Kljub vsemu pa naj bi le veljalo v glavnem našelo, naj naši ljudje kupujejo pri naših prodajalcih.

Šah v Zagrebu

Gabrovšek dobil, Šorli remiziral, Šiška izgubil

Okrog miz, za katerimi se bje boj za naslov mojstra, osem najboljših šahovskih amaterjev, ki sta jim bila sreča in um dana, da so se prerinili do končnega tekmovalca, se nabira vsak dan več tetrpnih kibicov, ki v erch skrivajo vroče želje za tega ali onega njihovega ljubljena. Predvčeršnjim zvečer se je začelo drugo kolo finalnega turnirja ter se nadaljevalo včeraj dopoldne. Bilo je mnogo razburljivih trenutkov, kakor da bi bili zanje poskrbeli številni kibici. Igralci, ki se jim je v tem kolu sreča že na široko smejala, so morali kar po vrsti doživljati neprijetna presenečenja, in že se je sreča preselila na drugo stran belo-črne mize. Kar na treh deskah je nastal nenaden preobrat, da se je človek nehotne moral spomniti na Moskvo v teh dneh. Razlika je bila le v tem, da tu ni šlo le za podpis sporazuma, pač pa že za pravi, najsihrtejši boj. No, Zagreb in Moskva nista isto, politika in šah pa tudi ne.

Gabrovšek iz Ljubljane je v drugem kolu igral kot črni z Jermanom. Jerman si je izbral neko novo pot v španski igri, pot, za katero pravijo, da je Gabrovšek ni poznal. Pomnena žrtve kmeta Gabrovšek ni sprejel, čeprav misli Fine, da bi jo bil lahko z obema rokama in bi si s tem svoje postojanke dobro utrdil. Čeprav je imel Jerman sprčo te odklonitve žrtve nekaj prednosti, je ni znal izkoristiti, povrh pa je naredil še grobo napako in končno partijo izgubil.

Rabar je igral z Rajkovičem in prišel do takšne prednosti, da je že videl, kako bo svojega nasprotnika ugnal s svojim prostim kmetom. Ker pa je hotel dobiti čim hitreje, se je zaletel in pri tem ne samo izgubil prednost v postavi svojih figur, pač pa celo izgubil figuro. To je bilo torej drugo včerajšnje presenečenje.

Madl Belgrajčan se je boril s Šorlijem. Gligorič je prišel že v precejšnjo prednost in je zanjo žrtvoval mnogo dragocenega časa, tako da je prišel naenkrat v precejšnjo časovno stisko, v kateri je proti izkušnemu Šorliju hitro izgubil figuro, zato pa je imel dva prosta kmeta, ki sta bila tudi precej nevarna. Končno pa je Šorli po natančni igri že stal pred zmago. Gligorič se je skušal rešiti z izmenjavo figur, kar pa mu Šorli ni dovolil. Prav proti koncu se je Gligorič spet precej opomogel in iztisnil po 61 potezi remis.

Šiška je kot črni igral proti Šubarčiču. Ves čas se ni mogel prav razviti, ker je Šubarčič tokrat izredno sijajno igral. Šiška se je pri nadaljevanju igre vdal.

Danes zvečer povohajte svoje pazduhe, svoje nogavice in čevlje, zlasti ako Vas pečejo noge. Neprijeten duh po potu udari v nos Vam in drugim. Jutri kupite v lekarni ali drogeriji Sanoped v originalnem zavitju, ga porabite točno po navodilu in naslednji dan zopet povohajte! Nič slabega duha, noge zdrave, hoga lahka, čevlji čisti, nogavice cele! Tak trajen učinek je samo, ako uporabljate brezkonkurenčni originalni Sanoped, kateremu druga sredstva niso enaka.

Romanje na Sv. Goro pri Gorici. Romarski vlak, ki popelje romarje na Sv. Goro pri Gorici, bo iz Ljubljane odhajal ob 7.45 zjutraj jutri v soboto. Udeleženci romanja, prijavljeni iz Stajerske, so itak prejeti po okrožnici navodila za njih odhod in prihod v Ljubljano. Oni, ki okrožnice niso prejeli, naj iz stajerskih krajev odpotujejo danes zvečer ali pa po noči do odhoda romarskega vlaka.

Škrivnost smrtne megle

A. M. ... A. M. ...

Nenadoma se je zdelo Devornju, kakor da bi črke, ki jih je preiskujoče motril, oživele. Povečale so se, postajale zlogi, besede. Nato pa je Devorny videl tako jasno, kakor da bi nekdo ravnokar z nevidno roko napisal sledeče besede:

Aleksander Mutachora!

XXI.

Kaj je mogoče? Mutachora — »njegov neznani prijatelj?« Profesor, ki ga je v začetku hotel vreči ven, — on sam naj bi bil tisti, ki mu je svetloval, naj pod vsakim pogojem sklene z njim poznanstvo? Profesor, ki ni maral poznati nobenega človeka, niti ga trpeti v svoji bližini, ta sovražnik ljudi naj bi razpolagal s tako razpredeno odlično organizacijo, kakor je organizacija neznanca? Pa vendar... Nekaj posebnega, nekaj tajinstvenega je bilo tu okrog profesorja! To dokazuje že vidno zanimanje, ki ga je imel zanj Lamerley. Nekje je bil Mutachora zapleten v to zgodbo. Pojavlja se tukaj uganka, pri kateri rešitvi se bo gotovo jasno pokazalo, zakaj se je Mutachora približal njemu na tako svojaki način, zakaj ga je celo čuval in mu zmerom pomagal...

Devorny je pogledal na uro. Kazala je enajst in se je sedaj točno strinjala z njegovo zapesno uro. Plačal je in odšel.

Spotoma mu je šinilo v glavo, kako enostavno se da raztolmačiti vsebina zadnjega neznanečevega pisma. Saj zares ni bilo nič več čudno, če je zmogel kdo v štirindvajsetih urah dobiti točen popis življenja nekega človeka, če je bil ta človek — on sam. In potem: Marion je bila prinašalka pisem! Dokaz več za to, da je njegovo uganbanje pravilno. Sicer bi ji profesor

komaj da sam izročal pisma, — toda že dejstvo, da si je izbral prav njo, je potrjevalo sumnjo.

Med takimi mislimi je Devorny došel do hiše in tiho vstopil. Potrudil se je, da ni povzročil nobenega šuma, ter se plazil čez škripajoče deske poda. Videl je skozi špranjo ob vratih luč. Presenečen je obstal. To je bila vendar soba Marion! Kaj jo je neki pripravilo do tega, da je tako dolgo čula? Kaj morda čaka nanj... Ne, to je vendar smešno! Kaj morda čaka nanj?

Neslišno je odprl vrata in stopil v sobo. Začuden je pogledal. Tam je sedela Marion ob preprosti leseni mizi. Položila je glavo ob lakti — in spala. Sveča pred njo je že do kraja dogorela in plamen je plapolal le še nemirno sem pa tja.

Tiho in po prstih se je priplazil Devorny bližje. Aha! Marion je pri branju neke knjige zaspala. Z napetim pričakovanjem je vzela detektiv knjigo v roko in presenečen opazil napis: »Učbenik angleške zgodovine«.

No? Zanimanje Marion za zgodovino mu je bilo vendar čisto neznan. Pa tam — tam je ležalo še več knjig...

Devornyjeve oči so postajale vedno večje, čim dalje je listal po knjigah. Ni je bilo skoro znanstvene panoge, ki ne bi bila zastopana. Knjige o zemljepisju, knjige o jeziku, spet druge o fiziki in matematiki — vse v lahko razumljivih izdajah za srednje šole — so se nahajale pred njim.

Šumenje knjižnih listov je moralo Marion motiti pri spanju. Počasi je dvignila glavo, a veke so se svetlikajoče odprle. Hip nato pa je bila že popolnoma budna in zastrmela kot brezumna v detektiva, ki je stal pred njo. Škratno rdeča barva je zalila njen obraz.

»Kako... Kaj... Zakaj ste tukaj? je zmedeno bebljala.

Devornju se je začelo svitati. Marion se je hotela učiti, hotela je nadomestiti tisto, česar zaradi neugodnih razmer ni

mogla doseči, da bi on... Občutek sramu ga je prevzel, ko je pomislil na svojo zlobno sumnjo proti njej. Ne, ta požrtvovalni otrok prav gotovo ni bil sposoben nobene laži, nobene prevare.

»Videl sem luč,« je rekel tiho. Toda nato se mu je zadelo to pojasnilo odvisno in plehko. »Marion,« je odločno nadaljeval, »prosim te za oprostitev... Vse sem razumel,« govoril je z migom roke na knjige, — »ne bova o tem nič govorila. Pač pa bi te prosil odpuščenja za zlobno sumnjo...«

Ona ni rekla besedice. Nevzdržno so njene oči zrle na njegove ustnice.

Devorny je potegnil stol k mizi in se vsedel. Njegova roka se je milobno oklenila njenih ramen.

»Že nekaj časa najdem v svoji sobi pisma,« je pripovedoval. »Jasno je, da prihajajo skozi okno... Seveda... Toda včeraj, potem ko si bila ti pri meni, sem spet našel pismo... in tedaj sem mislil, da si morda ti... da si ga ti prinesla... Da si ti tudi vsa prejšnja pisma skrivaj položila v mojo sobo. Oprosti, Marion, da sem že samo kratek hip tako grdo mogel misliti o tebi!«

Deklica ga je še zmerom zijala in ni spregovorila besedice. Nenadoma, tako nepričakovano, da se je Devorny prestrašil, je postavila obe roki pred obraz in začela jokati.

»Kaj je vendar? Marion, povej, kaj je?« je vzkliknil zaskrbljen. »Saj nič več ne mislim na to in hudo mi je pri srcu, da sem samo za trenutek zdvomil nad teboj...«

»Toda... toda...« je vzdihovala. »Jaz sem vendar prav zares položila pismo in še vsa ostala...«

Detektiv je zmeden pogledal. Torej vendar! Skoro ni bilo verjetno, toda sama je priznala.

Njena majhna tenka roka je iskaje tipala za njegovo.

Od tu in tam

Načrt za gradnjo novih modernih cest v drinski banovini je izdelalo gradbeno ministrstvo. V celoti bo porabljenih v ta namen 160 milijonov dinarjev. Najdražja bo cesta od Sarajeva do podnožja Romanije, ki bo veljala 70 milijonov din.

Marmelado bo začela odkupovati Privilegirana izvozna družba. Sliv smo letos pridelali toliko, da ne vemo kam z njimi. Zunanji trgi ne morejo odkupovati vsega odvisnega pridelka, temur so največ krive stroge devizne omejitve. Zaradi tega bodo sadijari v Bosni in Srbiji prisiljeni prekuhati slive v marmelado, da se sadije ne bo pokvarilo. Prizad bo kupila okrog 300 vagonov marmelade za prvi obrok, kajti za toliko ima inozemskih naročil. Vse ostalo pa bo ostalo doma v zalogi.

Razstavo vseh svojih industrijskih proizvodov in poljedelskih pridelkov bo priredila vlada Protektorata v posebnem paviljonu belgrajskih velesej. Razstava bo po napovedih belgrajskih listov zelo pregledna in bo zanimala ne samo kupce, temveč tudi ostale obiskovalce. Z razstavo hoče Češka in Moravska zainteresirati za svoje proizvode jugoslovanske gospodarstvo v večji meri, kakor pa se je to dogajalo do sedaj.

Izvoz iz naše države je bil v prvem polletju po vrednosti blaga večji kakor v lanskem prvem polletju, vendar pa je za lanskim zaostal po količini. Za kakih 25 milij. din je bilo izvoženega blaga več, količinsko pa ga je bilo za 200.000 ton manj. To pomeni, da se je naše blago letos v tujini mnogo boljše prodajalo kakor lani. Izredno pa se je povečal izvoz v klinirne države. Kljub temu pa smo v prometu s klinirskimi državami pasivni za 388 milij. din, z deviznimi državami pa smo aktivni za 224 milij. din. Zanimivo je, da se je naša aktivna v trgovini z deviznimi državami v primeri z lanskim dvignila za celih 100 odstotkov. Glavni izvojni predmeti so bili letos razne rude, medtem ko je bilo lani žito.

Kar sto vagonov svežih sliv so naložili predvečerajšnjim v Brekem. Ta dan je bil za tamkajšnje slive prvi izvozniški dan. Vse blago bo šlo v Nemčijo, ki je bila določila, da se bo blago odplačevalo po kliringu, s čimer je zagotovljeno, da bodo Nemci lahko neovirano kupovali naše slive. Poljska je naročila 40 vagonov sliv. Protektorat pa 35 vagonov. Cene slivam so znašale od 75 do 105 din za 100 kg.

Pristaniški delavci v Splitu pretijo s stavko, če delodajalci ne bodo zvišali mezd. Okrog 600 delavcev je imelo nedavno zborovanje, na katerem so sklenili, da bodo ponovno zahtevali od delodajalcev povišanje mezd, sicer bodo stopili v stavko. Zanimivo je, da se delodajalci nečesto pogajajo s to delavsko skupino, pač pa s Hrvatskim radniškim savezom, ki je sestavljen del hrvatskega gibanja. Zborovalci pa pravijo, da je v njihovi skupini večina pristaniških delavcev in zato odklanjajo pogoje, ki bi jih sprejela konkurenčna organizacija HRS.

Lep uspeh so dosegli s stavko zagrebški mizerski pomočniki. Zahtevali so bili povišanje mezd, toda mojstri so zahtevo odklonili, naker je prišlo do stavke. Mojstri pa se je uvidelo, da trpe veliko škodo in se sporazumeli s pomočniki. Za pomočnike do enega leta znaša medza 5,25 na uro, za pomočnike od enega do treh let 6 dinarjev, za pomočnike s tremi ali več leti pa 7,50 na uro. Samostojni delavci, ki znajo delati samostojno, pa dobe po 8,75 dinarjev na uro.

Profesorje nadškofijske gimnazije v Zagrebu bo prevzela med svoje uradnike država. Prevedba profesorjev se bo izvršila postopoma ter je bilo s prvimi ukazom prevzetih enajst profesorjev, z drugim ukazom pa devet. Stroške za vzdrževanje gimnazije pa bo se naprej nosila nadškofija.

Tujski promet na Jadranu je bil v letošnjem polletju mnogo boljši kakor v prvem polletju lani. Lani je bilo okrog 26.000 gostov, letos pa že 34.000. Tudi število nočnin je temu primerno večje. Na splošno se da reči, da je obisk za 30% boljši kakor lani.

S tem, da je pogoltnila šop igel, se je hotela sama soditi tatca Uršula Salomon iz Petrinje. Zenska se je klatala stalno po deželi in kradla dukate ter varala lahkoverne ljudi. V dobrem letu je nakradla za okrog 40.000 din zlatnikov. Nazadnje pa jo je le zadela roka pravice. Dobila je dve leti robije in so jo nato prepeljali v ječo. Med prevozom pa je pogoltnila cel šop igel, da bi si na ta način končala življenje. Poskus pa ji ni uspel, ker je bila zdravniška pomoč takoj na mestu.

Cel voz raznega blaga je nakradel pri svojem gospodarju nočni čuvaj Grđa Salaj iz Subotice. Mož je kot nočni čuvaj pregledoval, če so vrata v trgovino in skladišča dobro zaklenjena. Zraven pa je izmaknil iz trgovine zmerom kako blago. Gospodar ga je takoj, ko je opazil tatvino, osumil, vendar ga zalotiti ni mogel. Neko jutro pa je na vse zgodaj zagledal na dvorišču velikega mačka, katerega je gospodar vedno zaprl v predurje. To mu je bilo sumljivo. Poklical je policije, ki so Salaja prijeli. Pri njem so našli na domu cel voz najrazličnejšega blaga, ki je bilo vredno okrog 60 jurjev. Salaj se je skušal obestiti, pa so mu vrve pravočasno sneli z vratu. Na policiji pa je hotel skočiti s tretjega nadstropja, pa so mu tudi to namero preprečili.

Čuden popotnik je primahal pred dnevi v našo državo. Neki Lasley Greenschov iz Manchesterja je pustil svojo službo pri zavarovalnici in odšel na potovanje okrog sveta. Potuje peš in skuša povsod ljudi navdušiti za vegetarijansko, to je za rastlinsko hrano. Sklenil je bil namreč, da bo do konca svojega življenja vodil borbo proti mesu, ki ga smatra za največjega uničevalca človeškega telesa. Iz Anglije do Belgrada je rabil štiri mesece. Potoval je skozi Francijo in Italijo. Irani se samo s sadijem in sočivjem, za kar porabi tedensko komaj 100 din. Potoval bo še dalje skozi Bolgarijo, Turčijo in dalje na Vzhod, dokler ne bo prispel okrog sveta spet v svojo domovino. O doživljajih bo napisal knjigo, zlasti pa bo popisal svoje vtise o učinkovitosti rastlinske hrane na človeško telo.

Dobro organizirano tihotapsko društvo s saharinom je prišla policija v Novem Sadu. Točnega o tihotapcih niso vedeli nič, je neko brezimno prijavo so imeli. Dva detektiva pa sta vzela na muho nekega Mitroviča in se zgledala pri njem, da bi rada kupila saharin. Tihotapec je bil sprva zelo nezaupljiv. Šele večje število sestankov je bilo potrebnih, da se je nezaupljivost podrla. Ko je Mitrovič prinesel 10 kg saharina, sta ga detektiva prijela. Takoj nato se je odkrilo, da je imela družba svoje zastopnike in razpečevalce v Belgradu, Zagrebu in drugih večjih mestih po vsej državi.

Pod udarom kazenskega paragrafa

Ljubljana, 24. avgusta.

Po sodnih pooblaščenih so se začele razvijati pred kazenskim senatom živahne razprave o raznih zločinih in tolovajstvih.

Kdo si je prilastil kapetanovo plačo?

Samski nosač Jože Zagar, rojen 26. septembra 1908. na Stari Fužini, Bohinj je bil obtožen hudega zločina. Obdolžili so ga, da si je prilastil večjo vsoto denarja, zaupanega mu kot nosaču pošte. Jože Zagar, simpatično dečko, je 3. marca letos prevzel na pošti pri Sv. Janezu ob Bohinjskem jezeru večjo vsoto denarja, tako tudi mesečno plačo kapetana-pilota Sava Poljanca. Pošta-rica mu je denar in drugo pošto spravila v torbico, da vse ponesi na Komno. Ko je Zagar prišel na določeni cilj na Komno, ni bilo v torbici denarja. Obdolžili so ga, da si je od kapetanove plače prilastil 3.700 din. Poštarica je zatrjevala, da je denar položila v torbico v prisotnosti pismonoše Janeza Ozarja. Upraviteljica doma Marija Gaterer pa je izjavila, da ni bilo v torbici zneska 3.700 din. Domnevali so, da je moral nosač Janez Zagar, ki je drugače zanesljiv in pošten, sedeti med potjo na Komno v torbico in denar spraviti. Ta domneva se je izkazala za neločno. Zagar je zanič pred sodniki vsako krivdo in navajal, da se je torbica, ki jo je drugače imel v nahrbtniku, zelo slabo zaklepala in je mogoče, da je denar padel iz nje. Zagar, ki je bil pred senatom obtožen zločina tatvine po § 316. k. z., je bil v smislu § 280. k. p. oproščen od obtožbe, kar je vzel z zadovoljstvom na znanje.

Nikar ne politizirajte!

Ljudje božji! Nikar ne politizirajte, če ste vinjeni in v višjih eferah! Kako ste trapasti, ko občudujete gotove evropske veličine in jim v vinjenem šljadiju izkazuje izraze svojega občudovanja. Raje mirni bodite in pazite na hudobne prisluskovalce, ki komaj čakajo, da vas spravijo v kriminal in vam napravijo stitnosti. V Kranju se je njega dni Ljubljancin Milan P. zelo navduševal za nekega državnika izven naših mej. V vinjenosti je njemu vzklikal in govoril še druge be-

Tolovaj Rogan in tovariši so nameravali opleniti blagajno mežiškega rudnika

Preprečeni veliki zločini drzne razbojniške družbe

Maribor, 24. avgusta.

V mariborskih predmestjih, posebno pa še v Studencih, govori sedaj vse samo o tolovaju Roganu in njegovi tolpi. Nihče si pač ni mislil, da se skrivajo pod videzom mirnih ljudi, ki so jih dobro poznali, nevarni tolovaji, ki so izvršili v mariborski bližini in daljni okolici nešteto vlovov in tatvin, pa tudi večjih razbojništev. V ospredju zanimanja pa je sedaj čevljar Ivan Jazbinšek iz Studencev, ki je dajal Roganu in njegovim pajdašem streho ter se je tudi aktivno udeleževal njihovih razbojniških pohodov. Poleg tega pa je vršil Jazbinšek važno funkcijo blagajnika, prodajal in razpečeval je nakradeno blago ter delil plen s člani tolpe. Jazbinšek je potem, ko je iz ljubosumnosti ovdal Rogana in tovariše orožnikom, še sam pobegnil. Zatekel se je najprej v Zagreb, od tam pa se je podal domov v Presečno pri Planini, kjer so ga aretirali orožniki iz St. Jurija ob juž. žel. Prepeljali so ga v Studence pri Mariboru, kjer sta ga včeraj zasiljevala ves dan poveljnik mariborske orožniške čete kapitan Mavrič in poveljnik studenške orožniške postaje narednik Zagar. Jazbinšek je bil zelo zgovoren ter je v vseh podrobnostih razodel drzne načrte, ki jih je snovala Roganova tolpa. Obenem pa je pokazal tudi vsa skrivališča, v katerih so imeli razbojnik shranjeni svoji plen, katerega še niso mogli spraviti v denar.

Posebno natančno je opisal Jazbinšek drzen cerkveni rop, ki so ga izvršili rokovančiji v župnijsko cerkev na Polskavi. Pohod na Polskavo je zasnoval Rogan ter je pridobil zanj Pešo in Jazbinška. Najprej so nameravali oropati polskavškega župnika. V ta namen sta vzela Rogan in Peša s seboj vrvi, da bi svojo žrtve zvezala. Če bi se pa branil, bi ga bili ubili. Načrt pa jim je sploštel. Rop je pregledal razbojniški pes, ki je hudo lajal. Nato pa so se podali v cerkev, iz ka-

Športne vesti

Češki plavalci v Splitu. Snoči so gostovali češki plavalci, ki smo jih imeli priliko videti pred nekaj dnevi v Ljubljani, tudi v Splitu. Nastopili so proti splitskemu Jadranu. Na tem dvoboju čeških in splitskih plavalcev je bilo doseženih nekaj prav dobrih rezultatov.

200 metrov prosto: 1. Puhar (Jadran) 2:26,5, 2. Landkammer (Češka) 2:27,6 (nov češki rekord), 3. Frančeski (Jadran) 2:29,8.

100 m hrbtno: 1. Buchta (CPK) 1:15,8 (nov češki rekord), 2. Persetta (Jadran) 1:16,3, 3. Bakšun 1:17.

100 m prsno: 1. Fehry (CPK) 1:23,3, 2. Višič (Jadran) 1:25, 3. Noveler (Jadran) 1:28,8.

500 m prosto: 1. Tresič (Jadran) 26,7, 2. Landkammer (CPK) 27,3, 3. Novotni (CPK) 29,4.

Nato je poskušala najboljša plavalica Jadrana Beata rušiti rekorde na 200, 300 in 400 m prosto. Državni rekord je Bearovi uspelo porušiti samo na 300 m. Progo je preplavala v času 4:33,6 in s tem izboljšala za 11 sekund stari jugoslovanski rekord, ki ga je imela še Lampretova.

Stafeta 3x100 metrov mešano: 1. CPK 3:45,4, 2. Jadran 3:45,7.

Tudi v stafeti 5x50 metrov prosto je Jadrana stafeta postavila čas, ki je boljši od državnega rekorda. Za Jadran so plavalci Vučkasi, Puhar, Petrone, Drezga in Tresič. Ias je 2:22,2. Voprečno je porabil vsak plavalec za progo 50 m 28,4.

Dne 2. in 3. septembra bo v Bjelovaru možko posamično plavalno prvenstvo Jugoslavije, žensko prvenstvo pa bo v Crikvenici. Jugoslovanska plavalna zveza bo dopustila na start samo one plavalke, ki so v teku tega leta dosegli naslednje minimalne mere: na 100 m prosto 1:04, na 200 m prosto 2:28, na 400 m prosto 5:30, na 1500 m prosto 23, 100 m hrbtno 1:18 in 200 m prsno 1:35.

Za ženske pa so predpisane naslednje minimalne mere: 100 m prosto 1:18, 400 m prosto 6:30, 200 m prsno 3:35 in 100 m hrbtno 1:35.

S 14.2 je v teku preko zaprek na 100 m postavil na švedskem atletskem državnem prvenstvu Lidman nov evropski rekord. Omembe vreden pri tem prvenstvu je tudi skok v višino. V tej disciplini je skočil Oldmark 199 cm. — Dne 2. in 3. septembra priredi nemška atletska zveza v Hamburgu atletske dvoboje Švedski in Nemčiji.

Pri študentskem svetovnem prvenstvu, ki se

dasloče. Prišel je pred mali kazenski senat, ker ga je državni tožilec prijel, da je imel prevlekl jezik in da se je hudo pregrešil po členu 3 zakona o zaščiti javne varnosti in reda v državi. Milan se je izgovarjal na totalno pijanost, toda priče so nasprotno potrdile. Bil je obsojen na 9 mesecev strogega zapora. Po pač dobro pomnil vse življenje usodni dan 14. maja!

Zažgal je materi podstrešje

Samski, brezposelni črkostavec Leon L. je čuden človek. Rojen je bil januarja po sv. treh kraljih 1902. leta Gospodovega. To v Ljubljani. Leon je hud nasprotnik policijskega reda in tudi nasprotnik kazenskih paragrafov, kajti večkrat pride z njimi v konflikt. Obtožnica mu je očitala, da je letos 1. maja po noči zažgal v podstrešju hiše svoje matere na Tržaški cesti žimnico, da bi tako povzročil požar. Je že močno gorelo. K areši so ogenj pravčasno zapazili. Policijsko poročilo navaja, da je obstojala velika nevarnost, da bi se ogenj razširil tudi na sosedne hiše. Leon, ki je vseh muh poln, si je pa tudi izmislil prebrisani trik. Napisal je aprila 9 naročilnic, s katerimi naj bi naročil Rudolfa Buzga pri Juliju Podhraskemu razna jedila in pijače. Na naročilnicah je ponaredil podpis Rudolfa Buzge. Po posredovanju njegove sestre je Podhraski dal Leonu razna jedila in pijače v vrednosti 153,50 din.

Leon je pred sodniki malega senata zanikal, da bi bil hotel materi zažgati hišo. Bil je popolnoma vinjen in se ni zavedal, kaj dela. Nekateri priče pa so povedale, da je že poprej grozil s požigom. Prostožidlo je priznal, da je jedel in pil na tuj račun. Zaradi zažiga in napravljanja lažnih listin je bil Leon spravljen za 7 mesecev na varno s strogim zaporom.

Zanimiva bo neka ciganska zadeva, ki jo bo obravnaval prihodnje dni veliki senat. Pred 4 leti os našli v Gruberjevem kanalu utopljenege nekega cigana. Na trupu ni bilo opaziti nikakih znakov nasilja in oblasti so bile uverjene, da je cigan mogoče po nesreči utonil ali pa si je sam končal življenje z utopitvijo. Ker pa so se člani večje eiganske tolpe med seboj sprli, je prišlo na dan, da je cigana vrigel njegov nasprotnik med preprirom v Gruberjev prekop. Sedaj bo cigan obtožen zločina umora...

tere so odnesli monštranco in kelih. Oboje so zakopali v gozdu poleg Zgornjih Hoč, kjer so te predmete sedaj tudi našli. Jazbinšek je odvedel orožnike v gozd ter so po daljšem iskanju odkrili pol metra globoko jamo, v kateri so bile cerkvene posode. Rogan je vzel v Polskavo s seboj stekleničico posebne kisline, s katero je nameraval preizkusiti, če so cerkvene posode res zlate. Med potjo v Polskavo pa se mu je stekleničica v hlačen žepu razbila ter je zadobil od kisline hude opekline na nogi. Nadalje je peljal Jazbinšek orožnike v Zgornje Radvanje k neki Mariji Lasič, pri kateri so imeli razbojnik shranjen kovčeg, poln ženskih nogavic. Bil je to del plena, ukradenega v Stokovi trgovini v Kamnici, v katero so tolovaji dvakrat zaporedoma vlomili. Pri Lasičevih so tudi nekaj časa skrivali lovsko puško, katero so vzeli posestniku Žigartu na Plešivcu. Lasičeva je bila potem aretirana. V Studencih so nadalje prijeli orožniki 29 letnega sodarja Marka Perneka ter njegovo prijateljico Ano Vincič iz Studencev, ki sta se družila z Roganom. Pernek je že priznal, da je sodeloval pri 15 vlovih in tatvinah skupaj z Roganom.

Zanimive stvari je pripovedoval Jazbinšek o nadaljnjih načrtih Roganove tolpe. Nameravali so najprej oropati župnišči v Limbušu in v Kamnici, potem pa so imeli v načrtu velikopoteznejši vlom. Član Roganove tolpe Knez je nagovarjal tovariše, naj bi izvršili vlom v blagajno mežiškega rudnika. Knez je zatrjeval, da imajo v rudniški blagajni vedno najmanj milijon dinarjev. Razbojnik so bili že skoraj prepričani, da je ta milijon v njihovih žepih. Rogan in Peša sta že delala velike načrte, kako bosta s plenom pobegnili v Švico ter tam brez dela lepo živela. Vse te načrte pa so jim prekrizali orožniki. Od vse tolpe je sedaj menda samo še Rogan na svobodi, pa tudi njegovi dnevi so že najbrž štetli.

vrši ta teden na Dunaju, so bili v plavanju doseženi naslednji rezultati: 100 m prosto: 1. Abay-Nemes (Madžarska) 1:01,5, 2. Schröders (Nemčija) 1:01,6, 3. Luciani (Italija) 1:02. — 200 m prsno: 1. Pollak (Nemčija) 3:14,1, 2. Szegiet-Zenske: 3.1. Pollak (Nemčija) 3:21, 3. Hainze (Nemčija) 3:24,5. — V waterpolu je reprezentanca Italije premagala Nemce s 4:2. — V hokeju na travi Nemčija Italija z 2:0. — V rokometu Nemčija Italija z 21:3.

Jugoslovanska državna nogometna reprezentanca bo proti reprezentanci češkomoravskega protektorata v Pragi nastopila brez hrvaških igralcev. Naša reprezentanca bo verjetno nastopila v isti postavi kakor proti Angležem, in sicer: Lovrič, Andjelkovič, Dubac, Manola, Dragičević, Lehner, Glišević, Petrovič, Zivkovič, Matošič in Perlić. Poškodovanega Lovriča bo najbrž zamenjal Spasič, branilca Andjelkoviča Požega ali Stojil-kovič. Zivkoviča pa najbrž Vujadinovič.

Med ameriškimi Slovenci

V taborišču Bingham, Utah pri Clevelandu, je pred kratkim umrl 23 letni John Badovinar in sicer na posledicah operacije na slepicu. Tukaj zapušta očeta, brata in sestro poročeno Zabukovec. Ko je pretekli ponedeljek rojak John Oblat z East 121st Street v Clevelandu, O. na St. Clair avenue barval hišo, se je med delom nenadno zgrudil na tla in umrl.

Ze več mesecev je Mrs. Anna Longer, ki je žena epistočevana slovenskega policajca Mr. A. Longera iz Clevelanda, O. kazala znake slabosti in je v obnem bolela na srcu. Večkrat se je izrazila, da ji ni več živeti, ker jo hočejo zapreti v ječo. Njen soprog je storil vse, kar mu je bilo mogoče, da bi preprečil kako nesrečo, tudi njeno mater je naprosil, da je pazila na njo. V noči od torka na sredo, pretekli teden je nenadno vstala, našla možev samokres in se pred hišo ustrelila v srce.

V vojaški bolnišnici v Hines, Ill., je umrl Jože Gornik, v starosti 50 let. Doma je bil iz Grahovega pri Cerknici. V Ameriki je bival okoli 30 let in je živel nekaj časa v Niles, O. Ker je pokojni za časa vojne služil v ameriški armadi, je bil pokopan z vojskimi častmi.

Vremensko poročilo

»Slovenskega doma«

Kraj	Barometer	sko stanje	Temperatura v °C	Relativna vlažnost	Veter	Padavine
Ljubljana	759,9	26,4	18,8	86	10	SW, 0,4
Maribor	759,8	27,0	16,0	70	10	0
Zagreb	761,1	28,0	13,0	70	7	N, —
Belgrad	761,9	29,0	14,0	80	5	0
Sarajevo	752,5	28,0	10,0	80	10	0
Vis	761,3	25,0	18,0	90	5	SE, —
Split	761,6	32,0	20,0	60	5	0
Kumbar	760,9	28,0	20,0	70	4	SE, —
Rab	761,5	26,0	20,0	60	7	0
Dubrovnik	761,0	27,0	19,0	70	4	S, —

Vremenska napoved: Večinoma oblačno vreme z manjšimi padavinami.

Koledar

Danes, petek, 25. avgusta: Ludvik.

Sobota, 26. avgusta: Cefirin.

Obvestila

Nočno službo imajo lekarne: mr. Sušnik, Marjtin trg 5; mr. Kural, Gosposvetska cesta 10; mr. Bohinec, Rimska cesta 31.

Ljubljanska drama potrebuje v novi sezoni večje število stativov. Gospodje in gospodične, ki imajo veselje do tega dela, naj se zgledajo v nedeljo, dne 27. t. m. med 10 in 11 v dramskem gledališču, kjer bo imel z njimi razgovor višji režiser prof. Ošip Sest.

Rejec malih živali 8. številka je izšla s sledečo vsebino: Kako vzgojimo kokoš jajčarico — To in ono iz reje kokoši — Pekinska rasa ameriške reje — O plemenjenju kuncev — Prehrana kuncev — Uspešna reja kuncev — Vzorni blev za 15 kokoši, koza in 6 kuncev (načrt) — O mehkužcih — Širola (podlistek) — J. Ban. razstava malih živali v Ljubljani od 2.—11. septembra — Zvezna efektna loterija, žrebanje 10. septembra — Društvene vesti — Drobšč — Po tujem svetu — Književnost — Posvetovalnica — Za smeh in kratek čas — Tržne cene. Letna naročnina na list je samo 30 din in se naroča pri Zvezi, Ljubljana, Karunova ul. 10.

Na drž. meštanski šoli v Litiji bodo popravni izpiti v četrtek, 31. avgusta, in sicer za učence (ke) IV. razreda od 8 do 9, za ostale učence (ke) pa od 9 dalje. Vpisovanje v I. razred bo 1. septembra, v II. razred 2. septembra, v III. in III. razred 4. septembra, vsakokrat od 8 do 12 in od 15 do 17. Otvoritvena služba božja bo 9. septembra ob 9. Podrobnosti o vpisu in začetku šolskega leta so objavljene v letem poročilu, razvidne pa so tudi z oglasa v šolski veži.

Na glasični šoli v Litiji bo vpisovanje v nedeljo 3. septembra in v ponedeljek 4. septembra od 9 do 12. Vse ostale informacije pri vpisu.

Pogovor v kuhinji. »Mama, drugo leto bomo pa že v boljši kuhinji z boljšim štedilnikom, ali pa bomo kuhali kar na plin ali elektriko. Ne bo se ti treba več toliko jeziti, kol se jeziš sedaj zaradi tega štedilnika!«

»Kaj pa misliš, otrok, zadovoljni moramo biti, da smo v tem stanovanju, da se nam ni treba seliti, četudi se jezimo!«

»Ali ti oče ni nič povedal? Prav zaupno ti povem: Kupil je karte za tombolo Rdečega križa v Ljubljani, ki bo 10. septembra in bo zadel glavni dobitek — parcelo v Spodnji Šiški. Potem bo pa hišo zidal, da boš rešena stitnosti s štedilnikom. Sosedovi so sicer tudi kupili tombolske karte, pa oni ne bodo dobili parcele. Pa ne smeš me izdati očetu. Hotel te je namreč presenetiti!«

Objave ljubljanskega velesejma

Na parobrodih Jadranske in Dubrovačke plovidbe imajo obiskovalci ljubljanskega velesejma, znižano vozino, tako da se z vozno karto nižjega razreda vozijo v višjem razredu. Za potovanje proti Ljubljani je določen čas od 28. avgusta do 9. septembra, za povratek pa od 4. do 19. septembra. Na parobrodih Zetske plovidbe pa velja 50% popusta od 20. avgusta do 11. septembra, oziroma za povratek od 2. do 20. septembra. Sejmske legitimacije za znižano vozino na parobrodih se dobe pri kopališčih poverjenjstvih in potniških uradih po vsem Primorju in na otokih.

Kamorkoli posežemo, povsod naletimo na nedostake. Tako je tudi z našim semenogojstvom. Mnogi naši kmetovalci ne vedo, katere poljske rastline se najbolj razvijajo v naši zemlji in kaj vse bi lahko še dosegli, če bi se vsak kmetovalec zanimal za semenogojstvo. Umni kmetovalci bodo imeli na letošnjem jesenskem velesejmu v Ljubljani najboljšo priliko, da se pouče o velikih koristih smotrnega semenogojstva. Vse, kar morajo vedeti, bodo lahko videli na razstavljenih semenih, pa tudi na slikah in fotografijah.

Cvete, kakršnega še nismo videli, bo razstavljeno na velesejmski prireditvi »Ljubljana v jeseni« od 2. do 11. septembra. Videli bomo izmed lončnih gloksinij, gomoljaste begonije, calla Elliotana, fuksijske in gorenjske nageli, od rezanega cvetja pa gladijole, monbrečije, tuberoze, indijske kane, anemone, levkoje, šabo, nagelje, astre, antirrhinum celosije, krizanteme, osirožnike, cinije, dalje, vrtnice in še druge lepe cvetlice. Mnogo je med nami ljubiteljev cvetja in zato prav nič ne dvomimo, da bo razstava plemenitega cvetja velika privlačnost.

Napol zastoj se boš vozil in še nagrado dobiš, če posetiš jesensko prireditev ljubljanskega velesejma »Ljubljana v jeseni« od 2.—11. septembra. Na državnih železnikah bodo imeli posetniki polovično vozino. Vozna olajšava bo veljala za prihod v Ljubljano od 28. avgusta do 11. septembra, za povratek pa od 2.—16. septembra. Ko se napotiš z doma, zahtevaj na domači postaji ali pri Putniku poleg voznega listka še rumeno železniško izkaznico, ki stane 2 din. Na velesejmu kupiš vstopnico in tam ti potrdijo v železniški izkaznici, da si bil na velesejmu, potlej se boš lahko peljal nazaj z istim voznim listkom, s katerim si prispel v Ljubljano. Ob povratku je treba dati na ljubljanskem kolodvoru vozni listek žigovati. Velesejmska uprava pa je pripravila posetnikom zopet lepe nagrade: motorna kolesa, silvalne stroje, radijske aparate, kolosa in druga lepa darila. Nagradenci bodo izžrebani 11. septembra popoldne na razstavišču. Na kupon vstopnice napiši svoje ime in ga vrzi v zapечатeno žaro o glavem vohu na velesejmu, potlej pa počakaj do žrebanja, da se ti sreča nasmehe.

Zahtevajte povsod naš list

Iz govora slovaškega zunanjega ministra Durčanskega:

„Znali se bomo vojskovati, če bi nastopil tak primer“

Naš cilj pa ni vo na, pač pa delo za izpopolnitev svoje lastne države

Na zadnjih svečanostih v Senici na Slovaškem je govoril med drugimi tudi slovaški zunanji minister dr. Durčanský. V svojem govoru, ki je imel precej različen odmev, predvsem v sosednih državah, je dr. Durčanský dejal tudi tole:

»Vse do zdaj je na Slovaškem trajal boj za zgraditev države, zdaj pa je nastopila doba dela. Danes obstoji na Slovaškem vprašanje delovnih rok, ljudi, ki znajo in tudi hočejo delati. Vsak lahko dela, ker nihče od dela ni izključen. Tisti pa, ki hoče delati, mora paziti na to, da ne bi prišel prepozno. Slovaški narod je prešel v neke vrste napad, organiziral je svojo vojsko, uspešno ustanovil Hlinkovo gardo ter je s svojo vztrajnostjo dokazal, da je sposoben za samostojnost kot drugi narodi.

Slovaška daje danes možnost življenja vsakemu državljanu, ki tu živi, v prvi vrsti pa Slovakom. Na Slovaškem danes skoraj niti ni brezposelnosti, vsak pa, kdor hoče delati, delo tudi dobi. V Slovaški je vse delo oživelo: grade se železnice, ceste, ustanavljajo se tovarne, slovaška vlada pa se prizadeva, da bi se vrnil domov vsi Slovaki, da bi tako Slovaška postala skupni dom vseh Slovakov.

V tujini se širijo o Slovaški vznemirljive vesti, razumljivo pa je, kakšnih sredstev se poslužuje tuja propaganda. Mi pa dovoljujemo vsakemu, da se na lastne oči prepriča o resničnosti teh vesti. Na poskus, da se skale prijateljski slovaško-nemški odnosi, odgovorjamo, da Nemčija od nas ne zahteva nobenih suženjskih del in da je naš medsebojni odnos korekten. Nemci delajo za svoje nemške ideale, mi pa delamo na to, da bi se uresničili naši slovaški ideali. Priznavamo, da imamo z Nemci stikajoče se točke, stikajoče se koristi, zgrajene na skupni podlagi, to pa še ne pomeni, da smo mi njihovi sužnji. Naš odnos do Nemčije se giblje izključno v okviru sodelovanja.

Mi želimo mir in se bomo oziirali na vsakega, toda edino kot enakopravni na enakopravnega. Uprli pa se bomo vsakemu, ki bi nam hotel vzeti svobodo in semijo. Znali se bomo vojskovati, če bi nastopil tak primer. Naš cilj pa ni vojna, pač pa delo, ker želimo zgraditi in izpopolniti svojo lastno državo.

Šanjo Mach o protislovaški propagandi

Te dni je imel v Pieštanih šef propagande in vrhovni poveljnik Hlinkove garde, Šanjo Mach, govor, v katerem se je dotaknil vprašanja protislovaške propagande, ki se širi ne samo v tujini, pač pa tudi na samem Slovaškem, odločno je zavrnil kot neresnične vse vesti, ki so se zadnje čase razširile v zvezi z osebnostjo ministra za narodno obrambo generala Čatloša. Te vesti pravijo, da je bil Čatloš aretiran, in sicer zato, ker ni hotel podpisati mobilizacije; dalje, da je njegovo mesto zavel on sam, Šanjo Mach, da je na Slovaškem proglašena diktatura, da je nemška

vojska zasedla Bratislavo in podobno. Najbolje se vidi, da so vse te vesti izmišljene, iz tega, ker se omenjeni minister sam udeležuje svečanosti v Pieštanih, kjer Mach zdaj govori. Na položaj slovaškega ministra za narodno obrambo si ni moglo misliti bolj sposobne osebnosti — pravi Šanjo Mach, kakor je prav Čatloš, ki se je že kot ruski legionar v najtežjih trenutkih izkazal kot odličnega vojaka, kakršnih vprav danes Slovaška potrebuje.

O trditvah, da na Slovaškem danes vlada vojno razpoloženje, je dr. Mach dejal, da je prepotoval več krajev na Slovaškem, pa da tega vojnega razpoloženja ni nikjer našel. Naletel pa je, pravi, na nekaj drugega, kar bi se moglo imenovati: strast do vojne, želja, da se popravi krivice, ki jih je moral pretrpeti slovaški narod s seciranjem njegovega telesca. Če vlada torej danes na Slovaškem kakšno razpoloženje, je to gotovo takšno, ki gre za tem, da postanejo Slovaki svobodni in da se zagotovi bodočnost slovaškemu narodu.

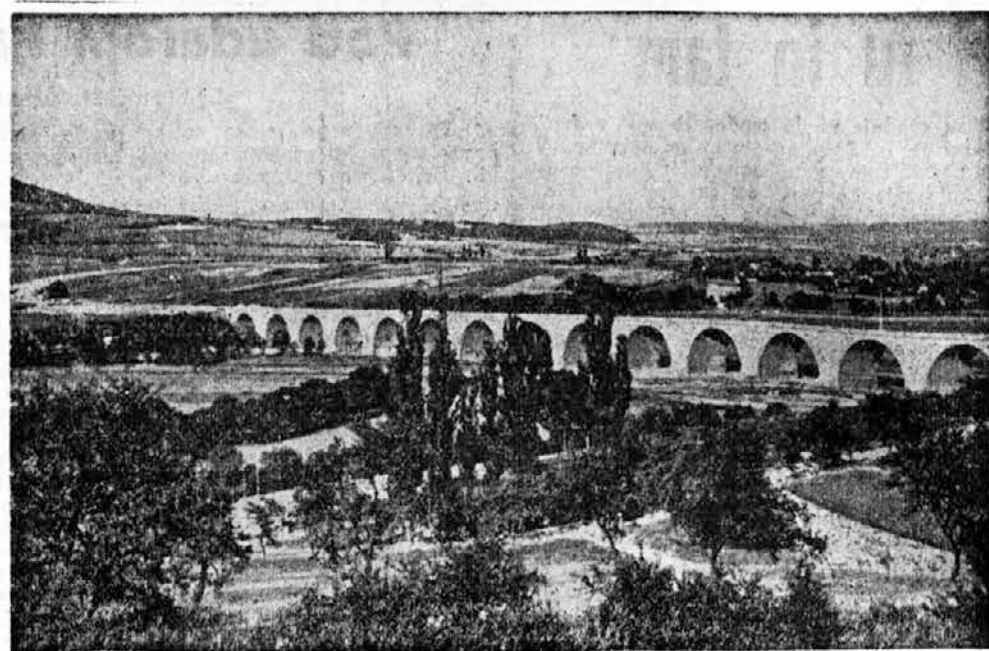
Pisan drobšč

Ameriški svet za pripravljanje vojnih sredstev se je zbral včeraj, da bi preučil ukrepe, ki jih je treba izdati za primer, da bi Združene države stopile v vojno. Posebej so razpravljali vprašanje mobilizacije oboroženih sil ter njihovo prekrbo s potrebnim materialom. Za primer mobilizacije je določen kot prvi ukrep, da se kongresu predlaga zakon o splošni vojaški dolžnosti. Med tem časom pa bo takoj mobilizirana nacionalna garda, ki šteje 400.000 ljudi, ter mornarica, ki šteje 130.000 ljudi. Ministrstvo za vojsko ter ministrstvo za mornarico bosta morali zbrati v 30 dneh 300.000 prostovoljcev, v roku nadaljnjih 60 dni pa še 500.000. Če bi bil zakon o vojaški obveznosti v Združenih državah izglasovan, potem bi imela država v teku 4 mesecev vojsko 1.25 milijona ljudi.

Belgijski časopis »L'Espresso« objavlja tole brzojavko svojega dopisnika iz Eupena: Nemške utrdbe na meji proti Belgiji so zdaj zasedene. Z mnogih krajev poročajo o velikem premikanju tovornih avtomobilov in artiljerije. Pretelko noč so izdatni artiljerijski oddelki prispeli na odsek pri Petersenfeldu.

Zvedelo se je, da sta italijanski ladji »Conte di Savoia« in »Augustus«, ki opravljata promet na italijanskih atlantskih progah in ki bi morali te dni odriniti na pot v Severno, oziroma Južno Ameriko, odložili svoj odhod zaradi tega, ker so se na teh ladjah pokvarili stroji.

Ameriške zavarovalnice so spet povišale tarife za blago, namenjeno v nemške in italijanske luke, in sicer za 20%. Pristojbine za pristanišča v Baltiku in Sredozemlju so zavarovalnice nekoliko manj povišale, pristojbin za britanska pristanišča pa sploh ne.

750 m dolg most v dolini reke Saal v Nemčiji. Visok je v sredi 20 m. Z njim so se Nemci izognili nepotrebnim ovinkom in klancem

Letošnji uspehi in nesreče v tujih gorah

Letošnje poletje je bilo v evropskih Alpah doseženih nekaj izrednih alpinističnih uspehov, bilo pa je letošnje leto tudi leto nesreč. Toliko smrtnih nesreč kakor jih je bilo letos v Alpah, kronika še zlepa ni pokazala.

Prvi vzpon po severovzhodni steni Aiguille Leschaux

Pred tednom dni sta slovitita italijanska plezalca Ricardo Cassin in Ugo Tizzoni, ki sta lani z Espositom preplezala direktno smer v severni steni Grandes Jorasses, preplezala po 18 urnem plezanju (en bivač) 800 m visoko severovzhodno, dotlej še nepreplezano, skoraj navpično steno Aiguille Leschaux. Iz Courmayeurja sta odšla otovorjena s težkima nahrbtnikoma, s 50 metrov dolgo 10 milimetrsko vrvjo, s 30 m dolgo 8 milimetrsko vrvjo, z 20 klini za kopno skalo in 3 klini za led ter se pretolkla skozi strmi ledeni odlom pod steno do vetopa. Plezanje je bilo skrajno težavno zlasti še, ker je bila skala poledenela. Samo za 10 metrov pred vrhom sta porabila 7 ur. Cassin in Tizzoni sta italijanska delavca iz Lecca. Ricardo Cassin ima izredno težko delo v tovarni. Znan je kot eden brez dvoma najboljših sodobnih plezorcev tako v kopni skali kakor v ekali, pokriti s snežnim in ledom. Za to uro se je Cassin pripravil s tem, da je že od zgodnje pomladi ponavljal vse skrajno težavne vzpone v Grignetti, s Cattaneom izvedel prvi vzpon po 800 m visokem jugovzhodnem razn. vrha Cima Golen ter z mnogimi izrednimi plezalnimi turami v Dolomitih. Kakor trdita oba plezalca, se je tudi pri turi po severovzhodni steni Aiguille Leschaux izborna obneslo, da sta imela čevlje »okovane« z gumijastimi obložki. Tura nosi težavnostno oznako 6 (skrajno težavno).

Andeol Madler se je ubil

Pred nekaj dnevi se je ubil eden najodličnejših francoskih alpinistov, poleg Armande Charleta najslavitejši gorski vodnik Andeol Madler. Lani si je pridobil poseben sloves, ko je s svojim tovarišem Fourrestierjem preplezal severno steno Ratauja. Pred dnevi se je odpravil v masiv Pelvoux, kjer je zapored preplezal znameniti Pic Dibona po severni, po južni in spet po severni steni. Nato pa je vstopil v zahodno steno, ki velja sploh za nepreplezljivo. Plezal je sam, z vnožja pa ga je opazoval njegov tovariš Turc. Madler je prišel že zelo visoko, tam pa ga je težavna stena prisilila, da se je izpod velikega previsa umaknil levo ter se začel spuščati po vrvi na nižji pomol, odkoder je mislil potem po lažji skali plezati naprej kvisku. Nenadoma pa je njegov tovariš Turc ostrmel v grozi. Klin, v katerega je bil Madler zataknil vrvi, se je izruval in Madler je v silovitem padcu treščil v globino. Njegovo truplo je bilo strahotno skačeno prepeljano v Berard, kjer je bilo na tankokajnem gorskem pokopališču položeno k zadnjemu počitku.

V bavarskih gorah en sam dan šest žrtev

To nedeljo je bila kronika samo v bavarskih gorah zabeležila šest smrtnih žrtev pri gorskih vzponih. Na Heilbronn je padel 70 m globoko osemnajstletni Adolf Geiselhardt, ki je bil na turi s svojo sestro. Njegovo truplo so prepeljali v Oberstdorf.

V vzhodni steni Schnecka se je ubil goreki vodnik Huber. Njegovi tovariši so našli njegovo truplo.

V vzhodni steni Trettacha se je ubil osemnajstletni Hans Hoffman. Trupla še niso našli.

V severni steni Benediktene sta tik pod vrhom padla dva Monakovčana in strmoglavila po navpični steni naravnost na gruč pod steno.

V južni steni znane Schüsselkaritze pa se je ubil znani nemški plezalec dr. Angerer. Pri plezanju se je ob njegovem padcu pretrgala vrvi, ki ga je vezala s tovarišem ter je padel v globino.

V Centralnih Alpah je bil zlasti julij, pa tudi prvih štirinajst dni avgusta, naravnost katastrofalen kar zadeva število smrtnih nesreč. Cele skupine, po štiri, po pet hkratno, švicarskih, francoskih in nemških alpinistov so pogrešili na en sam dan. Še zlepa ni bilo kakšno leto zabeleženih toliko smrtnih nesreč. Letos so krivi za toliko smrtnih žrtev zlasti povsem nepričakovani vremenski obrati. Ko so partije na vse zgodaj jutraj odhajale iz koč, je bilo vreme še prav lepo, nebo jasno, brezvetrje je vladalo. V poznem dopoldnevu pa je nenadoma nastopil vremenski obrat s snežnim metežem in viharjem. Zlasti švicarski in nemški alpinistični krogi so izgubili letos nekaj svojih odličnih članov. Mnogo tistih, ki so morali umreti v gorah, so našli, nekateri pa so ostali v ledenem objemu ogromnih brezen, v žlebovih in graph orjaških sten.

Radio

Programi Radio Ljubljana

Petek, 25. avgusta: 12 Slovenska pesma (plošče) — 12.45 Poročila — 1 Napovedi — 13.20 Opoldanski koncert Radijskega orkestra — 14 Napovedi — 15 Napovedi, poročila — 15.30 Zanimivosti — 16.40 Nac. ura — 20 Smetana: Libuša, uvertura (plošče) — 20.10 Zenska ura: Ali naj gre deklica v gospodinjstvo solo (gđ. Lojzka Blatnik) — 20.30 Violinski koncert, g. Uroš Prevorsek pri klavirju g. prof. M. Lipovšek — 21.15 Koncert Radijskega orkestra — 22 Napovedi, poročila — 22.30 Angleške plošče.

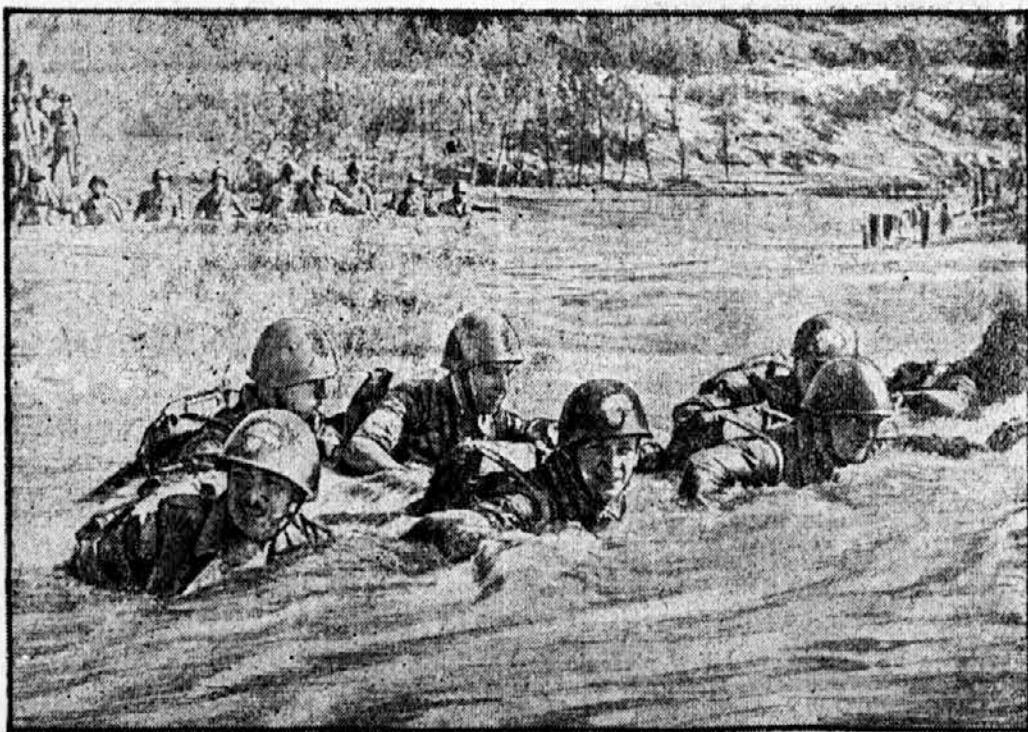
Sobota, 26. avgusta: 12 V pianem venčku lahki napravi, po vaših domovih veseli odmevi — 12.45 Poročila — 13 Napovedi — 13.20 V pianem venčku lahki napravi, po vaših domovih veseli odmevi — 14 Napovedi — 17 Otrošak ura. a) Selma Lagerlöf: Kako je Niels Holgerson popotoval z divjimi gosmi. — Povzet v nadaljevanjih. b) Novi doživljaji Mikie in Mikija (Alanice Nar gledališča) — 19.30 Pregled sporeda — 18 Za delopust, igra Radijski orkester — 18.40 Strah in bojazni (g. dr. Emil Hrovat) — 19 Na povodu, poročila — 19.40 Nac. ura — 20 O zunanjih politiki (g. urednik dr. Alojzij Kuhar) — 20.30 Silke iz življenja. — Besedilo pripravila Silva Danilova, sodoluje Ruski sekret, Jožek in Jožek in stani rad. igr. družine — 22 Napovedi, poročila — 22.15 Za vesel konec, igra Radijski orkester.

Grapar je prvokrat gledal nogomet. Ka so se nogometaši obeh strani divje borili za žogo, se je Grapar nagnil k sosedu: »To je pa res neumno, da se tako trgaja za to žogo. Zakaj pa jim ne dajo več žog?«

»Torej, zdravnik ti je prepovedal kajenje, alkohol in ponočevanje, moral boš toraj način življenja popolnoma premeniti.«

»Ne, premenil bom raje zdravnika.«

Kapelnik (godbeniku, ki je udarjal na triangel): »Boj z dušo, boj z dušo, gospod Mušič.«

Italijanski karabinerji se pri nekih svojih vajah morali v popolni vojaški opremi prebresti Tiberu. Slika jih kaže sredi v oče, ko se drže za roke

Lojze Pajtlar:

BEG IZ TUJSKE LEGIJE

Najbrž sem pri teh besedah pokazal preveč obraz, zakaj takoj nato se je spet zreenil in otrdel.

Ko sem končal, me je spet predirno pogledal ter me vprašal, kakor da bi udaril po meni s klavirnov:

»In se zavedaš, kaj si storil?«

Priklimal sem.

Poveljnik je dejal še:

»Potem se zavedaš, kaj te čaka. Po-

begnil si iz Legije.«

Potem sem podpisal zapisnik.

Poveljnik je poklical stražo in me vel odvesti. Za slovo je dejal:

»Skušal bom doseči pri polkovniku milo kazen. Toda to se zgodi v Legiji samo enkrat.«

Jaz pa sem tiste trenutke, ko so me peljali iz njegove sobe, sklepal, da je bil to moj prvi in zadnji poskus bega iz Legije.

Odgnali so me spet v celico. S tem sem se nastopil kazen, zakaj legionarji ob takih prilikah nič ne povedo, koliko je dobil. Kako dolga je kazen, zve šele tisti trenutek, ko mu sporoče, da je odsedel.

Legija ima pač svoje postave in navade, ki so, za kogar so. Zame niso bili

in ne vem, čemu bi se delal zdaj večjega junaka, ko je vse za mano, kakor pa sem bil tedaj, ko sem vse to trpel. Drugi legionarji, kakor sem večkrat bral, se ustijo in bahajo. Kdove, če so prepričani s tem?

Najhuše je bilo to, da nisem vedel, koliko časa bom zaprt, kajti zveš šele takrat, ko ti rečejo, da pospravi svoje stvari.

Zapor je bil prostor zraven vojašnice, ogrjen z visokim zidom, čez katerega bi bilo nemogoče pobegniti. Ob dveh straneh tega dvorišča so bile celice, kakih šestdeset po številu.

Straža me je izročila kaporalu, ki je bil neomajen gospodar zapora in njegovih nesrečnih grešnikov. Bil je to nekak Ceh, po imenu Novotny, ki je že na pogled bil videti silak. Bil je srednje visoke, zatrpene postave, imel je velike brke, oči pa take, da bi ga zanje zavidal sam zlodej.

Takoj sem videl, da me čakajo v zaporu hudni dnevi. In nisem se zmotil:

Ta človek je bil brez srca; jetnike je imel za predmet, nad katerim je mogel stresati svoj bes. Spadal je v tisto vrsto

človeških bitij, ki so svojim bližnjim rojeni za rabljo.

Takoj, ko sem mu prišel pred oči, me je vprašal, kaj sem zagrešil.

Dejal sem mu:

»Zaprtil sem zaradi pobege.«

Ko sem mu še omenil, da sem se sam vrnil, se je zajedljivo nasmehnil in rekel:

»Kaj misliš, da boš zaradi tega kaj na boljšem tu v zaporu?«

Pogledal sem ga, ker nisem vedel, kam meri. On pa mi je z enakim pasjim nasmehom dejal:

»Če tako misliš, se od zlodja motiš.«

In da bi mi takoj pokazal, kakšna je moja zmotna, je dejal:

»Vzemi nahrbtnik.«

S palico mi je pokazal, ko sem se nekaj ogledoval, kje je ta reč.

Ko sem nahrbtnik dobil, mi je zapovedal:

»Napolni ga s peskom!«

Storil sem mu po volji in čakal, kaj bo naprej.

Potem je zavpil:

»Pozor!«

Postavil sem se v pozor kakor stroj.

Kaporal je potem zavpil:

»In zdaj dirkaj. Okoli zida. Hitro!«

Mahnil me je po plečih, da me je kar vrgel v tek. Preden sem z nahrbtnikom, polnim peska, pretekel pol zapovedane poti, sem bil že moker ko miš...

Medtem časom se je bilo še nekaj trpinov nabralo. Ti so morali početi tisto kakor jaz.